

Könyvismertető

Rekettye Gábor: Villánytól Tokióig – Egy külkereskedő - diplomata - egyetemi professor kalandos élete c. önéletírásáról

DOI: 10.15170/MM.2020.54.04.08

Összességében mintegy 35 évet dolgoztam Rekettye Gáborral egy tanszéken, ebből közel 20 évet az irányítása alatt, tehát nem vagyok ‘független’, a történeteket kellő távolságból értékelni képes recenzens. (Az itt leírt gondolatokra tehát nem illik Tacitus híres ‘sine ira et studio’ jelmondata, mivel az ugyan biztos, hogy semmiféle harag nem munkál bennem a szerzővel kapcsolatban, azt viszont bizton állíthatom, hogy igencsak részrehajló vagyok irányában.) Mivel olyanként olvastam – és ajánlom – ezt a professzori visszaemlékezést, mint aki a leírt életszakaszok közül többet is vele együtt élt át, állíthatom, hogy a leírtak hitelesek, esetenként visszafogottabbak, szerényebbek annál, mint amilyen szerepet játszott a szerző az események alakulásában/alkításában. Az (ön)íróniától sem mentes, rendkívül szórakoztatóan megírt életpálya szakaszok mindegyike sok szakmai tanulsággal (is) szolgál a ma olvasóinak, annak ellenére, hogy a 121. oldalon ismételen felhívja a figyelmet arra, hogy „ez a könyv nem termelési beszámoló, nem munkaköri jelentés, ebben a részben sem az elvégzett munkám részleteire összpontosítok, hanem sokkal inkább az érdekességekre és az élményekre...”.

Az életút az évek múlása és a szakmai kihívások sora szerint öt részre tagoltan kerül bemutatásra.

I. Az ifjúkor

A felmenőkkel való megismertetés, a szerző gyerek- és ifjúkora jól példázza, hogy egy kivételes tudományos pályafutás nem feltétlen gyökerezik erre predesztináló családi – szülői/nagyszülői – mintában, elvárásokban. Az első részben leírtak számos érdekességgel szolgálnak a 40-es évektől a 60-es évek végéig húzódó mintegy három évtized társadalmi-politikai jelenségeiről – egy személyes történet tükrében. A fiatalabb korosztályoknak különösen ‘A nagy utazás’ leírása adhat plasztikus képet a korról. (Bár az elhatározás realizálásáról többet is írhatott volna a szerző annál, mint hogy „Szerzettünk meghívóleveleket... Egy hónap múlva meg is kaptuk a passzportokat.” (45. o.) Azért ez akkoriban többnyire nem ment ilyen simán.)

II. Kezdődik a felnőttkor

Az itt leírtakból kiemelésre érdemes Rekettye Gábor Pécsi Kesztyűgyárnál töltött éveinek krónikája. Ez rámutat egy napjainkban közhelyként elfogadott állítás korlátosságára, miszerint a 60-as, 70-es évek vállalatvezetői kizárólag pártkarrierjüknek köszönheték magas pozíciójukat, és feladataik megoldására csak igen kevésé voltak alkalmasak. A szerző sorsának alakulását ugyanis igen szerencsés befolyásolta az, hogy a Kesztyűgyár igazgatója – nevezzük is meg, Gulyás József – széles látókörű, mai fogalmaink szerint is “menedzser” típusú (bár idegen nyelven nem beszélő) vezető volt. Ennek köszönhető, hogy a szerző szokatlanul fiatalon került felelős vezetői pozícióba, szerzett nemzetközi piaci tapasztalatot és ismerte meg a modern marketing gyakorlatát, illetve így nyílt meg számára az út az egyetemi oktatói és tudományos pálya felé.

A közel hatéves felsőoktatási ‘kiterőjének’ két fontos terméke a Külkereskedelem és gazdaságtechnikai ismeretek (1975) és a Termelővállalatok értékesítési politikája (1976 – társszerzők Fojtik János, Orosdy Béla, Töröcsik Mária) – akkoriban ‘jegyzetként’ definiált – publikáció.

A kezdődő felnőtt-periódus harmadik figyelemre méltó állomása a szerző Tannimpexnél eltöltött mintegy hét éve. Ott felívelt karrierje betekintést nyújt egy reprezentatív szocialista nagyvállalat 70-es évek végi, 80-as évek elejei működésébe, a tervezőgazdálkodási doktrinák piacgazdasági követelményekhez történő igazításának magyar (külkereskedelmi) kísérletébe. E téren kifejtett erőfeszítései és elért sikerei jelzik, hogy nem kis szerepet játszott ebben a szerző is. Tanulságos életszakasz, elgondolkodtató döntésekkel és következményekkel.

III. Az érett felnőttkor

Rekettye Gábor életpályájának első csúcspontját az a közel öt év jelentette, amelyet a Tokiói Magyar Kereskedelmi Kirendeltség vezetőjeként élt meg, kereskedelmi tanácsosi – a nagykövettel azonos – rangban.

A tokiói korszakról írottak különösen sok „érdekességet és élményt” tartalmaznak, így egyszerű felsorolásuk is hosszadalmas és körülményes lenne. A leírtakból csak két – általam fontosnak tartott – elemet emelek ki: egyfelől a tenisz szerepét a szerző életében és karrierjének ’támogatásában’, másfelől a magyar-japán külkereskedelem fejlesztése terén, különösen a magyar export felfuttatásában elért eredményeit.

A szerző életét gyermekkorától végigkísérte – és napjainkban is kíséri – a tenisz, amelynek nemcsak megszálított hódolója, hanem a játék magas szintű és sikeres művelője is volt, illetve korosztályában – a csipőprotézis műtéteken átesettek szegmensét tekintve pedig kortól függetlenül – ma is az. A tokiói években aratott győzelmei, elnyert kupái szűrták egyesek (nyilván irigyei) szemét, amiről – ugyan már könyve IV. részében – a következő zárójeles megjegyzéssel mondja el véleményét: „Pletykaszinten olyat is hallottam, hogy Rekettye csak a tenisz miatt érte el ezeket a sikereket. Na és... mondanám én” (208. o.). De mik ezek a „sikerek”, amelyeket állítólag csak a tenisztudásának köszönhet?

Szintén a könyv 208. oldalán szerepel az az ábra, amely Magyarország Japánba irányuló exportjának és onnan származó importjának alakulását mutatja be a szerző kereskedelmi tanácsosi működése alatt. Ebből egyértelműen látható, hogy exportunk dollárban mért értéke – másfél évtizedes stagnálást követően – az 1984-89 közötti években megháromszorozódott, miközben az onnan érkező import is növekedett. Soha rosszabb ’teniszsikert’ ne könyveljen el a magyar külkereskedelem.

IV. Az érett felnőttkor még tart

A szerző életpályájának második csúcspontját – talán helyesebb lenne csúcsidezszakról írni – az egyetemre, akkori nevén a Janus Pannonius Tudományegyetemre való visszatérése hozza el. Az 1991-2003 közötti 13 évbe Rekettye Gábor életének kiemelkedő karrierlépcsői sűrűsödnek össze. Ezek öt csoportba sorolhatók. 1) 1991-ben jelentős társadalmi pozícióba kerül, amikor a Magyar-Japán Gazdasági Klub elnökévé választják. 2) Amerikai és angliai tanulmányutakon vesz részt (Harvard vezetőképző 1992-ben; a Kelloggban Philip Kotler tanszékén tölt el hónapokat 1993-ban; oktató az Ohio University üzleti karán 1994/95 telén; a Middlesex Universityn előkészíti a kar angol nyelvű programjának beindítását 1995-ben). 3) Eközben 1994-ben nagyot lép előre tudományos pályáján is: habilitál, majd 2003-ban – a marketing tudományterületén elsőként – az MTA doktora címet is megszerzi. 4) A számomra a legnagyobb jelentőséggel bíró lépése azonban, már dékánként, a Közgazdaságtudományi Kar működésének a kor intenzíven átalakult követelményeihez történő igazítása: az esettanulmányokon, interaktív együttműködésen alapuló tananyag-feldolgozás ösztönzése (Vörös Józseffel közösen) és azok a kari ’innovációk’, amelyeket a könyv 211. oldalán sorol fel – ezekben ’tettestársai’ Farkas Ferenc és Komlói Sándor dékánhelyettesek). 5) Élete e szakaszának fontos mozzanata továbbá két – több kiadást is megért – sikerkönyv megírása (Értékteremtés a marketingben, 1997 és Az ár a marketingben, 1999).

És mindeközben itthon és külföldön is számos teniszgyőzelem.

V. Kezdődik az öregkor

Paradox módon a 2012. évi nyugdíjba vonulása/vonultatása teljesítette ki Rekettye professzor tudományos pályáját. 2015-től sorban jelennek meg – részben társszerzőkkel – könyvei: Nemzetközi marketing (2015 – társszerzők Tóth Tamás és Malota Erzsébet); és a Bevezetés a marketingbe (2015 – társszerző Törőcsik Mária és Hetesi Erzsébet). Ezt követi az Értékteremtés 4.0 (2018). A sort angol nyelvű publikációk zárják (egyelőre): Pricing – The New Frontier (2019 – társszerző Jonathan Liu, a Transnational Press London gondozásában adják ki Angliában), végezetül az Értékteremtés 4.0, nemzetközi ’esettanulmány társszerzőkkel’ kibővíve (Value Creation 4.0), online könyvárúházak forgalmazásában.

Összegezve

A marketingoktatás magyarországi múltja iránt érdeklődők számára ez a könyv alapvető jelentőségű és részben nem közismert részletekkel szolgál. Rekettye professzor tisztelői – barátai, volt és jelenlegi munkatársai, ismerősei – számára a könyv életük egy darabját (is) tárgyalja, míg a fiatal kollégák számára közösségünk múltjának sok fontos eleme válik közkincsé, miközben kirajzolódik egy különleges karrier... Méltó mű tehát ez ahhoz a – napjainkig is igencsak aktív – életúthoz, amelyet a villányi kezdetektől pandémiás, online oktatásos napjainkig a szerző eddig bejárt. Kellemes időöltést kívánok mindenkinek, aki rászánja drága idejét ennek az élvezetes stílusban megírt önéletrészletnek az elolvasására. Érdemes!

Orosdy Béla
orosdy.bela@tkk.pte.hu
Pécsi Tudományegyetem